

Nr 6.

Ankom till rikslagens kansli den 23 mars 1928 kl. 1 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion angående beredande av vissa förmåner åt torpare å kyrklig jord.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 209, har herr *Johansson* i Sollefteå anfört följande:

»Det finns inom vårt land ett betydande antal s. k. prästtorpare. Kronolägenhetskommissionens 1916 verkställda undersökning visade, att dessa torpares antal var 5,926. Detta antal har sedan dess betydligt ökats.

Dessa torpare ha i regel ursprungligen haft rätt till vedbrand, stängsel- och hässjevirke samt mulbete. Eftersom kontrakten utlöpa, lära numera i stor utsträckning dessa naturaförmåner indragas. Endast inom tvenne socknar inom Ångermanland ha tillsammans 23 torpare ingen betesrätt. Jag känner ett fall, då en torpare från Edsele socken i Ångermanland, som för något år sedan fick alla naturaförmåner indragna, överklagade detta hos Kungl. Maj:t och fick därigenom behålla betesrätten. Tilldelningen och indragningen av förmånerna ifråga äro även, som det vill synas, godtyckliga och planlösa.

I regel har en arrendator den sedan gammalt uppodlade och bästa jorden, då däremot torparna fått slå sig ned på utkanterna och själva genom stora umbäranden och träget arbete, från betes- eller skogsmark, uppodla de små jordbitar de inneha. Det är under sådana förhållanden upprörande, att t. o. m. rätten till bete på prästhemmanets skogsmark skall indragas. Ur norrländska förhållanden är detta detsamma som att tvinga de mest flitiga av dessa småbrukare att sälja eller slakta en del av de kreatur, som de annars skulle kunna vinterföda. Eller också att man låter kreaturen beta utan att man har rätt därtill, vilket i vissa fall sker. Dessa torpares ekonomiska ställning är tillräckligt svår ändå, utan att de därtill även skola berövas betesrätten. I dessa arbetslöshetstider sakna de under den största delen av året annan tillfällig arbetsanställning. De måste därför i huvudsak livnära sig och sina familjer på de inkomster, som kunna fås från torpen.

Enligt lagen av den 4 januari 1927 (sv. ffs nr 1 och 2 1927) medgives i vissa fall rätt för prästtorparna att inlösa torpen. Även i dessa fall synes det ej vara möjligt att få några som helst naturaförmåner, inte ens betesrätt. Detta måste anses vara en stor brist i denna lag. Då däremot en enskild jordägare säljer ett torpställe, medgivas oftast omskrivna naturaförmåner. Det finns även exempel på, att t. o. m. bolag, då de sålt torpställen, medgivit köparen rätt till mulbete, vedbrand, stängsel- och hässjevirke, torvströ, myr och grustäkt. Likaså finns exempel på att bolag medgivit husbehovsvirke till ett visst antal träd, som bestämts vid köpet. Att det skall vara sämre villkor för torpare vid inlösen

av den kyrkliga jord, som vederbörande oftast med stora umbäranden uppodlat, måste anses vara högst orättvist.

En annan brist i denna lag är, att det ej, i likhet med vad som kan ske enligt den s. k. ensittarlagen, kan beviljas torpare å kyrklig jord, som äro i fattiga omständigheter, kostnadsfritt biträde av därtill särskilt förordnad person. Då detta i vissa fall är nödvändigt för torpare å enskild jord, så förefaller det högst egendomligt att denna fördel icke har beretts torpare å kyrklig jord.

I motiveringen till Kungl. Maj:ts proposition 1926, vari denna lag föreslogs, framhåller statsrådet som sin mening, att det icke fanns »någon anledning att i friköpsärende beträffande lägenheter å kyrklig jord ifrågasätta kostnadsfritt biträde åt lägenhetshavaren av särskilt därtill förordnad person — —». Statsrådet ansåg, att dessa torpare kunde få dylikt biträde av boställsnämndens ordförande eller någon dess ledamot. Detta måste anses verka orättvist gent emot torpare på kyrklig jord. Ty då nyttjanderättsinnehavare å enskild jord enligt ensittarlagen kan få dylik hjälp av person, för vilken han kan ha förtroende, så bör i rättvisans intresse denna fördel även tilldelas nyttjanderättsinnehavare å kyrklig jord. Därtill kommer, att boställsnämnden — åtminstone i vissa fall — kan anses vara partisk.

Med anledning av det anförda föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t måtte låta utreda dessa frågor och så fort ske kan förelägga riksdagen de förslag vartill utredning kan ge anledning.»

Yttrande av
kammarmark-
kollegium.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen av kammarkollegium, vilket yttrande såsom bilaga fogats till detta utlåtande.

Utskottet.

Vad först angår frågan om betesrätt för de torpare och lägenhetsinnehavare, som avses i förevarande motion — vilken fråga otvivelaktigt är det viktigaste av de i motionen berörda spörsmålen — så framgår av det bifogade yttrandet och däri åberopade av Kungl. Maj:t och kammarkollegium avgjorda ärenden, att hinder i gällande lagstiftning icke ansetts möta mot upplåtelse av betesrätt för vinterfödda kreatur å jordbrukslägenheter å de ecklesiastiska boställena. Ett likaledes i yttrandet omnämnt beslut den 6 november 1922 av länsstyrelsen i Västernorrlands län, ifrån vilket län i motionen anförda exempel äro hämtade, utvisar, att ej heller nämnda länsstyrelse ansett dylika hinder föreligga. För ett tillgodoseende av det i motionen framförda önskemålet på nu ifrågavarande område torde sålunda någon ändring av gällande författningar ej vara av behovet påkallad.

Det torde dock böra anmärkas, att länsstyrelsen i Västernorrlands län tidigare ansett, att lägenhetsinnehavare, som beretts tryggad besittningsrätt till sin lägenhet enligt kungl. kungörelserna den 15 april 1904 och den 14 maj 1915 angående beredande av tryggad besittningsrätt åt innehavare av vissa lägenheter å prästerskapets löningshemman, icke författningsenligt kunde medgivas rätt till mulbete, ved m. m. från boställsskogen. Det kan givetvis hava före-

kommit, att denna uppfattning givit anledning till, att en del lägenhetsinnehavare förvägrats rätt till mulbete, även om förhållandena varit sådana, att de med den tillämpning av ifrågavarande författningar, som senare ägt rum, skulle hava tillerkänts dylik rätt.

Någon åtgärd från riksdagens sida för tillgodoseende i dylika fall av lägenhetsinnehavarnas intressen torde emellertid ej vara erforderlig. Den omständigheten, att en lägenhetsinnehavare med stöd av en lagtillämpning, som senare frångåtts, ej kunnat tillerkännas rätt till mulbete, bör nämligen enligt utskottets mening vara tillräcklig anledning för vederbörande länsstyrelse att efter framställning från innehavarens sida upptaga frågan om betesrätten till förnyad prövning. Och utskottet förutsätter, att länsstyrelsen därvid kommer att visa allt det tillmötesgående som är möjligt i den mån fastställd skogshushållningsplan och andra omständigheter ej stå hindrande i vägen.

Vad härefter angår frågan om tillskapande av skogsservitutsrättigheter å de ecklesiastika boställsskogarna till förmån för friköpta lägenheter har utskottet, med hänsyn till vad kammarkollegium härutinnan anfört, vartill utskottet tillåter sig hänvisa, ansett, att motionen ej heller i denna del bör föranleda någon åtgärd. Berörda spörsmål torde för övrigt, såsom kammarkollegium framhåller, närmare höra samman med den av riksdagen väckta frågan om den kyrkliga jordens styckning och upplåtelse för nybildning av smärre men självständiga jordbruk och egna hem, vilken fråga för utredning överlämnats till sakkunniga för utredning av frågan rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets avlöning samt dispositionen och förvaltningen av prästlönejorden.

Beträffande slutligen frågan om beredande av kostnadsfritt biträde i vissa fall åt lägenhetsinnehavare vid friköp av kyrklig jord får utskottet, under hänvisning till vad kammarkollegium anfört i denna fråga, avstyrka motionen jämväl i denna del. Något starkare behov av en förändring på nu ifrågavarande område torde såvitt utskottet kunnat finna, knappast kunna anses föreligga.

Utskottet får alltså med stöd av det anförda hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 mars 1928.

På utskottets vägnar:

ELOF LINDBERG

Närvarande: herrar *Lindberg, Schill, Herou, Olsson* i Högby, fru *Nordgren* samt herrar *Larson* i Tönnersa, *Persson* i Falla*, *Johnsson* i Kalmar, *Carlsson* i Ystad och *Hedström*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Herou*.

Till riksdagens andra kammares fjärde tillfälliga utskott.

I en inom riksdagens andra kammare väckt motion nr 209 har anförts huvudsakligen följande. Ursprungligen hade torpare å de ecklesiastika boställena inom landet i regel haft rätt till vedbrand, stängsel- och hässjevirke samt mulbete å boställenas skogsmark. Numera lära dessa naturaförmåner i stor utsträckning indragas. Inom två socknar i Ångermanland hade sålunda tillsammans 23 torpare mist sin betesrätt. En torpare i Edsele socken hade emellertid efter besvär hos Kungl. Maj:t fått behålla betesrätten. Ur norrländska förhållanden vore indragningen av betesrätten detsamma som att tvinga de mest flitiga av dessa småbrukare att sälja eller slakta en del av de kreatur, som de annars skulle kunna vinterföda, därest man icke, såsom ock förekommet läte kreaturen beta utan att man hade rätt därtill. Dessa torparens ekonomiska ställning vore tillräckligt svår, utan att de därtill skulle berövas betesrätten. — Enligt lagen den 4 januari 1927 (nr 1) angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall m. m. hade prästtorparna rätt att i vissa fall inlösa sina torp. Även i dessa fall syntes det ej vara möjligt att få några som helst naturaförmåner inte ens betesrätt. Då en enskild jordägare sålde ett torpställe, medgäves oftast ifrågavarande naturaförmåner. Att det skulle vara sämre villkor för torpare vid inlösen av kyrklig jord, som vederbörande oftast med stora umbäranden uppodlat, måste anses vara högst orättvist. — En annan brist i nämnda lag vore den, att det ej kunde beviljas torpare å kyrklig jord, som vore i fattiga omständigheter, kostnadsfritt biträde av därtill särskilt förordnad person i likhet med vad som kunde ske vid inlösen enligt ensittarlagen. Av förarbetena till sagda bestämmelse framginge, att torpare å kyrklig jord kunde få dylikt biträde av boställsnämndens ordförande eller någon dess ledamot. Detta vore orättvist gent emot torpare å kyrklig jord, vilka likaväl som lägenhetsinnehavare å enskild jord borde få biträde av person, för vilken de kunde ha förtroende. Därtill komme att boställsnämnden, åtminstone i vissa fall, kunde anses vara partisk. — Med anledning av det anförda föreslogs i motionen, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utreda dessa frågor och så fort ske kunde förelägga riksdagen de förslag, vartill utredning kunde giva anledning.

Genom bilagda nädiga remiss den 10 februari 1928 anbefallt att till Eder avgiva yttrande i anledning av förevarande motion får kungl. kammarkollegium anföra följande.

Enligt 27 § av ecklesiastika arrendeförordningen den 21 november 1925 skall arrendator av ecklesiastiskt boställe berättigas att, om skogs- eller hagmark hör till bostället, i den mån fastställd skogshushållningsplan det medgiver, efter utsyning bekomma dels nödigt virke till byggnad och underhåll av skyldighetshus, dels ock, då fråga är om jordbruksboställe, skog i övrigt för boställets behov till myckenhet, som i arrendekontraktet bestämmes. Arrendator av jordbruksboställe skall ock berättigas att, när sådant icke förhindras av fastställd skogshushållningsplan, å boställets skogs- och hagmark erhålla ej mindre bete för så många kreatur, som vinterfödas å bostället, än även efter utsyning lövtäkt till myckenhet, som bestämmes i arrendekontraktet.

De i motionen avsedda torpare och lägenhetsinnehavare å ecklesiastika boställen kunna med avseende å den rättstitel, varunder de innehava sina fastigheter, hänföras till tre olika kategorier:

1) Egentliga torpare, vilkas lägenheter hava insynats och bibehållits för tillgodoseende av huvudfastighetens behov av arbetskraft. Byggnaderna å dessa torp tillhöra bostället och skola byggas och underhållas av huvudfastighetens arrendator (skyldighetshus), i vilkens arrende torpen ingå.

2) Lägenhetsinnehavare, vilka äga byggnaderna å sina lägenheter och vilka jämlikt kungl. kungörelserna den 15 april 1904 och den 14 maj 1915 skola genom bestämmelse i arrendekontrakten angående huvudfastigheten förbehållas rätt att kvarbo mot utgörande av fastställd avgäld till arrendatorn, i vilkens arrende lägenheterna ingå.

3) Lägenhetsinnehavare, vilka jämväl äga byggnaderna å sina lägenheter men vilka innehava dem på grund av myndigheternas jämlikt den numera, i vad angår ecklesiastika löneboställen upphävida kungl. kungörelsen den 27 juni 1896 angående avsöndring av jord från boställen m. m. lämnade medgivanden eller särskilda med länsstyrelse direkt träffade arrendeavtal.

För de under första punkten här ovan omförmälda torp läser arrendatorn av huvudfastigheten och genom honom torparen äga enahanda rätt till utsyning och bete som gäller i fråga om huvudfastigheten.

Beträffande de under andra och tredje punkterna omförmälda lägenheterna, varmed i förevarande sammanhang endast lära kunna åsyftas sådana lägenheter, varå jordbruk bedrives, torde under den tid, da prästerna själva innehade sina boställen och boställsskogarna stodo under boställshavarnas egen vård och skötsel, lägenhetshavarna, såsom i motionen anförts, i större utsträckning åtnjutit rättigheter å boställsskogarna, såsom bete samt stängsel-, hässje- och vedvirke. Efter det nya löneregleringar för pastoraten börjat tillämpas och boställsskogarna ställts under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning samt boställena med den inskränkning, som följer av sistnämnda förhållande, utarrenderats enligt kungl. förordningen den 15 september 1911 angående utarrendering av prästerskapets löneboställen (numera ovannämnda ecklesiastika arrendeförordning den 21 november 1925), torde nog dessa skogsrättigheter såsom i viss mån hinderliga för en ekonomisk skogsvård i åtskilliga fall hava indragits. I vilken utsträckning detta skett är kungl. kollegium, utan kommunikation med länsstyrelserna, vilket tiden för remissens besvarande icke medgivit, nu icke i tillfälle lämna upplysning om. Någon utsyning av virke till lägenheternas byggnader, vilka ju icke äro att anse såsom skyldighetshus, läser emellertid författningsenligt icke kunna äga rum.

Beträffande förhållandena i Västernorrlands län, varifrån motionären synes hava sin erfarenhet, har undertecknad föredragande av t. f. landskamreraren därstädes inhämtat, att länsstyrelsen ansett det uppenbart, att lägenhetsinnehavare, som beretts tryggad besittningsrätt till sin lägenhet enligt 1904 och 1915 års kungörelser, icke författningsenligt kunde medgivas rätt till mulbete, ved m. m. från boställsskogen. Däremot har innehavare av lägenhet, som upplåtits med tillämpning av ovannämnda kungl. kungörelsen den 27 juni 1896 angående avsöndring av jord från boställen m. m., av länsstyrelsen under vissa villkor medgivits rätt att taga avfallsvirke å boställsskogen ävensom att därå erhålla bete för å lägenheten vinterfödda kreatur, dock ej får och getter, allt under förutsättning att arrendatorns av huvudfastigheten rätt icke förnärmades. Sedan lägenheter av sist angivna slag numera skola upplåtas med tillämpning av 1925 års arrendeförordning, har länsstyrelsen, i den mån boställsnämndens förslag därtill föranlett, i större utsträckning medgivit sådana lägenhetshavare virke till husbehov. Häremot vill kungl. kollegium allenast erinra,

att av den omständigheten, att 1896 års kungörelse ersatts av en bestämmelse — 33 § 5 mom. — i 1925 års arrendeförordning, icke torde, då anordningen icke innebär någon saklig ändring, kunna hämtas stöd för medgivande av vidsträcktare utsyningsrätt åt sådana lägenhetsinnehavare.

Emellertid förekommer i ett ärende angående vissa skogsrättigheter för en jordbrukslägenhet under kyrkoherdebostället i Grundsunda församling i ovan nämnda län, vilken lägenhets innehavare beretts tryggad besittningsrätt enligt 1904 och 1915 års kungörelser, att länsstyrelsen genom beslut den 6 november 1922 berättigat lägenhetshavaren såväl till bete å boställets skogs- och hagmark för å lägenheten vinterfödda kreatur som att taga i skogen kvarliggande avfallsvirke, allt under förutsättning att den arrendatorn av huvudfastigheten enligt arrendekontraktet tillförsäkrade rätt icke förnärmades.

I de fåtal fall, där fråga om rätt till utsyning för lägenhetshavare av i andra och tredje punkten angivna slag dragits under kungl. kollegii eller Kungl. Maj:ts prövning, har emellertid utsyning i regel icke medgivits, men väl hava sådana lägenhetsinnehavare i ett par fall berättigats antingen till utsyning mot särskild till beloppet bestämd ersättning eller ock att för gängse pris inköpa sitt behov av virke från boställsskogen.

I det av motionären anförda exemplet, avseende ett jordbrukstorp under kyrkoherdebostället i Edsele församling i Västernorrlands län, vilket torp jämlikt kungl. kollegii utslag den 28 juli 1921 utan någon som helst skogsrättighet upplåtits med tillämpning av 1896 års kungörelse under nyttjande för tiden in till den 14 mars 1942, hade lägenhetsinnehavaren i däröver hos Kungl. Maj:t anförda besvär yrkat rätt till bete för å torpet vinterfödda kreatur jämte utsyning till vedbrand, stängsel- och hässjevirke. Sedan vederbörande jägmästare i avgivet yttrande framhållit olämpligheten av rätt till utsyning å boställsskogen, fann Kungl. Maj:t den 25 augusti 1922 besvären icke föranleda annan ändring i överklagade utslaget, än att lägenhetshavaren tillerkändes rätt till bete utan förhöjning i avgälden.

I ett annat fall, avseende bland annat bete för vissa under andra punkten här ovan angivna slag av lägenheter under kyrkoherdebostället i Häverö församling av Stockholms län och avgjort genom kungl. kammarkollegii utslag den 29 september 1926, berättigades arrendatorn av huvudfastigheten att till bete å boställets skogsmark mottaga lägenhetsinnehavarnas vinterfödda kreatur med skyldighet för dem att till kyrkofonden erlägga en särskild avgäld av 5 kronor för år och djur.

Ehuru i motionen icke klart utsagt, torde av densamma framgå, att den av motionären påtalade indragningen av skogsrättigheterna avser betesrätten.

Otvivelaktigt torde, särskilt i de norrländska länen, tillgång till bete vara för torpens och lägenheternas bestånd som självständiga jordbruk av stor betydelse. Ovan angivna av Kungl. Maj:t och kammarkollegium avgjorda ärenden visa ock, att hinder i gällande lagstiftning icke ansetts möta mot upplåtelse av betesrätt för vinterfödda kreatur å de å de ekklesiastika boställena varande jordbrukslägenheter, vare sig de äro hänförliga till de under andra eller tredje punkten angivna kategorier. Även länsstyrelsen i Västernorrlands län synes, såvitt av dess ovan återgivna beslut den 6 november 1922 framgår, icke ansett författningsenligt hinder möta härför.

I detta sammanhang torde därjämte böra uppmärksammas riksdagens uttalande i dess underdåniga skrivelse den 29 mars 1913, nr 32. I berörda skrivelse, vilken föranleddes av en vid samma riksdag väckt motion om sådant

tillägg till bestämmelserna i 1904 års kungörelse, som sedermera upptogs i kungörelsen av den 14 maj 1915, yttrade riksdagen bland annat följande. Under ärendets behandling hade riksdagens uppmärksamhet fästas därå, att i 1911 års arrendeförordning bland annat föreskrevs, att löneboställe, där så finnes lämpligt, finge utarrenderas i flera lotter. Enligt riksdagens mening borde denna bestämmelse hava sin tillämpning även på de lägenheter, som i motionen avsåges. Tvivelsutan vore det också för lägenhetsinnehavarna förmånligast, om de finge direkt med vederbörande myndighet träffa avtal om sina lägenheter och sålunda bliva självständiga arrendatorer. Därigenom erhöle de optionsrätt jämte andra förmåner, varom förordningen stadgade, eller, med andra ord, en verkligt tryggad besittningsrätt till sina lägenheter. Ifrågavarande utväg syntes således riksdagen böra företrädesvis anlitas. Men då det kunde inträffa att en lägenhet med avseende å densammas läge eller andra förhållanden befunnes icke lämpligen böra utarrenderas såsom en särskild lott, i vilket fall ovan angivna utväg stode till buds, syntes skydd i omhandlade hänseende böra i görligaste mån beredas här avsedda lägenhetsinnehavare.

Anlitas av de utarrenderande myndigheterna det tillvägagångssätt, varå riksdagen sålunda riktat uppmärksamheten — utarrendering såsom särskild arrendelott av jordbrukslägenheten — är utan allt tvivel möjlighet beredd att tillgodose lägenhetshavarens behov av mulbete av vinterfödda kreatur.

Huruvida i det särskilda fallet betesrätt till lägenhetshavare bör upplåtas är enligt kollegii förmenande en fråga, som företrädesvis bör ses ur synpunkten av vad som för de intressen, bostället har att tjäna, kan vara ekonomiskt fördelaktigast. En förutsättning för sådan upplåtelse är givetvis, att sådant icke förhindras av fastställd skogshushållningsplan.

Redan med gällande lagstiftning torde således möjlighet finnas att bereda innehavare å jordbrukslägenheter, varom nu är fråga, betesrätt å de ecklesiastika boställsskogarna för å lägenheterna vinterfödda kreatur i den utsträckning en rationell skogsvård medgiver, och en vidgad rätt härutinnan torde ur de synpunkter, som enligt kungl. kollegii förmenande böra vara bestämmande vid denna frågas avgörande, icke böra åga rum.

Beträffande den i motionens fjärde stycke behandlade frågan, som synes avse tillskapande av skogsservitutsrättigheter å de ecklesiastika boställsskogarna till förmån för enligt 3 § i lagen den 4 januari 1927 angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall m. m. friköpta lägenheter, får kollegium erinra, att enligt 19 kap. 12 § 3:e stycket i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet jämfört med 10 kap. 9 § samma lag servitut, avseende rätt till mulbete och skogsfång, icke torde kunna bildas i sammanhang med avstyckning, som är den jorddelning, som numera skall komma till tillämpning vid avskiljande av friköpt lägenhet. Visserligen läser ett jämlikt lagen den 14 juni 1907 om servitut avtalat sådant servitut under vissa förutsättningar kunna bestå, utan att det vid avstyckningsförrättning iakttagits, men har det såväl ur skogsvårdssynpunkt som av andra omständigheter ansetts synnerligen olämpligt att bilda skogsservitut. Jordstyckningskommissionen yttrar härom i sitt år 1920 avgivna betänkande bland annat följande: »Enligt kommissionens mening bör frågan om nybildade fastigheters förseende med erforderlig tillgång på skog och betesmark icke lösas genom tillskapande av en ur skogsvårdssynpunkt skadlig och för sämjan mellan respektive fastighetsägare även-

tyrlig ägogemenskap, utan fasthellre därigenom att de nybildade fastigheterna från början så anordnas, att de inom egna gränser innehålla för fastighetens ändamålsenliga utnyttjande erforderliga ägor och övriga naturatillgångar.» En sådan utökning av lägenhetens område utöver vad därunder med nyttjanderätt innehaves skulle emellertid gå utöver de grunder, på vilka friköpsinstitutet å kyrklig jord och den för detsamma såsom förebild tjänande ensittarlagen äro byggda. Nämnda spörsmål torde för övrigt närmare höra samman med den av riksdagen väckta frågan om den kyrkliga jordens styckning och upplåtelse för nybildning av smärre men självständiga jordbruk och egna hem, vilken fråga överlämnats för utredning till sakkunniga för utredning av frågan rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets avlöning samt dispositionen och förvaltningen av prästlönejorden.

Vad till sist angår frågan om beredande av kostnadsfritt biträde i vissa fall åt lägenhetshavare vid friköp av kyrklig jord får kungl. kollegium anföra följande. Enligt 12 § i kungl. kungörelsen den 4 januari 1927 nr 2 med föreskrifter rörande tillämpningen av ovannämnda lag angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall m. m. må länsstyrelsen, där sökande till friköp av lägenhet, som i lagen avses saknar tillgång till gäldande av kostnaderna för de för friköpet nödvändiga förrättningarna, förordna att sagda kostnader skola bestridas av allmänna medel. Däremot har det icke i friköpsärenden beträffande lägenheter å kyrklig jord ansetts föreligga anledning att, såsom beträffande inlösen enligt ensittarlagen, tillerkänna lägenhetshavare kostnadsfritt biträde av särskilt förordnad person. Enligt det till kungl. propositionen nr 206 till 1926 års riksdag angående bestridande av sagda kostnader fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 25 februari 1926 anförde härom vederbörande statsråd, att, då den kyrkliga jorden vore i allmän ägo, finge givetvis boställsnämndens förrättningar en väsentligen annan karaktär än lantmäteriförrättningar enligt ensittarlagen, samt att man kunde utgå ifrån, att, där lägenhetshavaren funne sig vara i behov av råd eller anvisning i fråga, som sammanhängde med ett tilltänkt friköp av område å kyrklig jord dylikt biträde komme att lämnas av boställsnämndens ordförande eller någon dess ledamot. Detta yttrande mötte ingen gensaga vid propositionens behandling i riksdagen.

Såvitt för kungl. kollegium är känt, hava några svårigheter icke yppat sig för lägenhetshavare i här omförmälda hänseende, och kollegium har för övrigt svårt att förstå, att särskilt förordnat biträde åt lägenhetshavare skulle vara erforderligt i dessa ärenden mer än i andra ansökningsärenden.

Stockholm den 24 februari 1928.

G. GREFBERG.

H. Skoglund.

Bengt Nilsson.

Angående beredande av vissa förmåner åt torpare å kyrklig jord m. m.